СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 75. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 1 квітня 1935. VOL. XLIII. No. 75. Jersey City, N. J., Monday, April 1, 1935. THREE CENTS

СЕНАТОВИ ПРЕДЛОЖЕНО НОВИЙ ПРОЄКТ „НАЙРИ"

ВАШИНҐТОН. — Сенат дістав новий проєкт закона про відбудову краю, а прихильні урядови сенатори збираються переперти його в якнакоротшім часі.

Законопроєкт погоджується з намірами адміністрації. Закон про відбудову краю продовжує існування відповідного уряду на два роки. В порівнанню з попереднім законом у новім проєкті є деякі зміни. Передовсім має він відноситися тільки до тих промислів, що займаються міжстейтовою торговлею. Рівночасно він скріплює ославлену вже секцію про права робітників до колєктивних переговорів, даючи робітникам право йти в обороні цього права в суд.

Ухваленням цього проєкту уряд сподівається запобігти загрожуючим страйкам.

БОРОТЬБА ЗА ЗАКОНОПРОЄКТ ВАҐНЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Перед сенатським комітетом для праці станули представники Американського Союза Ґазетних Видавців та представники автомобільних фабрикантів і заявилися проти проєкту сенатора Ваґнера про полагоджування спорів підприємців з робітниками.

Представники цих орґанізацій говорили сенаторам, що встановлення постійної урядової інституції для полагоджування таких спорів не причиниться до поборення кризи, але до підюдження робітників проти підприємців. Декотрі свідки навіть говорили про заведення робітничої диктатури.

УРЯД МІШАЄТЬСЯ В БОРОТЬБУ ЗА НОВИЙ ВУГІЛЬНИЙ КОНТРАКТ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд починає натискати через Краєву Раду Промислової Відбудови на власників копалень мягкого вугля, щоб вони продовжили існування своєї умови з робітниками від 1 квітня до 16 червня та в цей спосіб не допуастили до страйку, котрий мусить вибухнути на випадок, як робітники до 1 квітня не будуть мати нового контракту.

БОМБА В КОПАЛЬНІ.

ВИЛКС БАРЕ (Па.). — Хтось підложив бомбу під будову з машинерією, що помпує повітря до копальні ч. 9 підприємства „Ґлен Алден Ковл Ко." в Ванамиґу. Бомба знищила будову, через що копальня не могла працювати й 300 робітників опинилися часово без роботи.

Вибух трапився власне в часі, як поліція шукала ще досі не викритих справників бомбового вибуху, що знищив автомобіль панни Валентайн, дочки судді, що виступає завзято проти страйкуючих робітників.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО СТРАЙКУ В АКРОНІ.

АКРОН (Огайо). — Міський уряд каже, що він уже приготовляється до страйку робітників ґумових фабрик, заповідженний на понеділок. Шериф повіту вже заприсягнув 400 депутатів шерифа.

Три головні ґумові фірми мають тут коло 35,000 робітників. Юнійні урядники кажуть, що з того є зорґанізованих 12,000.

БОРОТЬБА ЗА ПРАВО АЗИЛЮ.

НЮ ЙОРК. — Справа азилю для політичних утікачів, що виринула через бажання федерального уряду депортувати до Німеччини 20-літнього Німця Курта Карла Оттона Ріхтера, викликала широке заінтересування в громадських кругах.

На розправі перед федеральним судом, яку викликав спротив Ріхтера проти депортації, зявилися між іншими як противники депортації представники ріжних поступових церковних орґанізацій та предложили судови меморіял про право політичного азилю в Америці. Доказують вони, що Америка здавна признавала право політичним утікачам право схоронища.

Ріхтер каже, що він приїхав до Америки як моряк, висів на беріг за дозволом тимчасового побуту та лишився в краю по скінченню свого реченця побуту, бо боїться вертатись до рідного краю, бо там його жде тяжка кара як противника націстичного уряду.

Адвокат уряду закидав адвокатам Ріхтера, що вони в своїй первісній просьбі не просили за право азилю, а просили дозволу Ріхтерови виїхати тоді, як він самий захоче.

ПІДНОСЯТЬ ЦІНИ НА ЇЖУ.

НЮ ЙОРК. — Місцеві ресторани підносять, починаючи від понеділка, ціни на всі страви на десять процентів.

Постанову приняли 28,000 ресторанів у місті.

РЕВІЗІЇ Й АРЕШТУВАННЯ В ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНІ.

11. лютого ц. р. перевела поліція ревізії в Теребовлі у Степана Круківського, ґім. абс.; Ореста Гринівa, ґім. абс.; Михайла Фриза, торг. поміч.; Юліяна Ґаланжія, купця, й у Павла Штика, кравця. По ревізії всіх згаданих арештували. Мих. Фрика і Юл. Ґаланджія випустили на волю, а інших перевезли до слідчого арешту в Тернополі. Перевели теж ревізії й арештування в селах Теребовельщини: В Лошневі арештували 12. лютого молодих селян Йосифа Ганчаря, с. Івана, Павла Федчишина, Йосифа Пасіку і Семка Ганчаря. Останнього по кількох днях звільнили, інших перевезли до слідчого арешту в Тернополі. В Заставчу арештували Мирослава Панькова, ґім. абс. В Семенові арештували по ревізії селянина Миколу Бойка та перевезли його були до Тернополя. По кількох днях його звільнили.

МЕТОДАМИ ҐПУ.

В Артемівську арештовано бандита Годлєвського. Він займався тим, що приходив у військовім уніформі на помешкання громадян і заявляв, що той чи інший член родини арештований ҐПУ, а всіх інших свояків викликають на допит. Напівживі від переляку мешканці бігли до ҐПУ, а в той час Годлєвський до чиста обирав пусті помешкання. В той спосіб ограбував він людей на великі суми.

СРІБЛО ВБИВАЄ БАКТЕРІЇ В ВОДІ.

Німецький лікар Руґе, на підставі праць ученого Кравза, радить чистити воду металевим сріблом. Він твердить, що деякі метали, як срібло, мідь та інші, розпущені в воді, і то в дуже маленькій скількости, вбивають бактерії, що знаходяться в воді. Так, напр., коли у воді розпустити 0.000016 ґр. металевого срібла, а що більше, навіть коли ту скількість розділити 10 до 100 разів, то вода, що мала в 1 цм. куб. від 8,000 до 1,000,000 бактерій, стає зовсім чистою від бактерій. Звичайно на те, щоб повбивати бактерії, треба 24 години часу. Кравз опатентував спеціяльний збанок, що його стіни мають тонку верству металевого срібла; там треба лишити воду на 8 год., щоб у ній погинули бактерії. Але можна вжити й звичайної посуди та кинути туди срібну ґрудочку (чисте срібло, без додатку інших металів). Це відкриття має велике значіння, коли зважити, що напр. у теплих краях є тяжко за добру воду: поверхові води (річки, потоки) є занечищені ріжними відпадками, відумерлими ростинами, калом звірят, стервом і т. д.

„КЛЮБ НЕПРИВІТЛИВИХ".

У Відні основано оригінальний клюб, „Клюб непривітливих", що має за завдання відівчити людей, в першій мірі своїх членів, від усяких товариських форм. Досі Відень має славу „добре вихованого" міста. Та „Клюб непривітливих" переконаний, що внедовзі буде інакше, бо він матиме вплив на формування товариського життя австрійської столиці. Клюб забороняє своїм членам кланятися, витатися, перепрошувати, як комусь станулося на ногу, або як когось потрутилося.

ЛІКУВАЛЬНІ ПІДПРИЄМЦІ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ Й НІМЕЧЧИНИ ПОРОЗУМІЛИСЯ.

Між німецькими та чехословацькими живцями прийшло до умови, якої метою усунути конкуренційну боротьбу між тими живцями. До порозуміння прийшло в Бад Ельстер на німецькому Шлеську. Устійнили майже одноцілу лікувальну таксу для зах.-чсл. і німецьких живців, ціни лікування, за побут і готівкове лікування.

ПОЛЬЩА УБОЖІЄ.

Про велике зубожіння населення в Польщі свідчить факт, що загальна сума залеглих податків доходить до 1 міліярда зл. До тої суми треба дочислити проценти за проволоку, додатки до податків, а крім того залеглости в суспільному обезпеченні, що дасть разом поверх 2 міліярди зл. Характеристичне світло кидає теж факт, що загальне обезпечення взаїмних обезпечень вислало селянам у двох тільки воєвідствах, виленському і новгородському, 900 тисяч екзекуційних наказів з причини залягань з вогневими вкладками. Асекураційні залеглости в цих двох воєвідствах перевищають 11 міл. зл.

ПОТРІЙНЕ ДУШОГУБСТВО.

Потрійного душогубства доконано в місточку Мельниці, пов. Борщів. Мешкав там посесор дібр у Волківцях, Вайхсельблят, який в останньому часі виїхав був до Львова. В часі його неприсутности в ночі хтось замордував його жінку, 57-літню Фриму, дальше 20-літню своячку Розу Вайхсельблят і 19-літню служницю. Коло 9 год. вечором бандит застукав до кухні і коли служниця отворила двері, двома ударами ножа пробив її на смерть. Опісля перейшов до першої кімнати, де таксамо вбив Розу Вайхсельблят. На крик другої жертви вийшла із спальні Фрима Вайхсельблят, якій душогуб завдав кілька ударів ножем у груди та шию, наслідком чого вона незабаром померла. Спершу вона боронилась і кликала помочі, як на це вказує подерта на ній сукня. В четвертій кімнаті знаходився один сусід, що сторожив мешкання. Почувши крик Вайхсельблятової, він увійшов до її кімнати, але застав її вже неживу, а тимчасом сполошений бандит утік, не забравши нічого. Повідомлена поліція покликала на місце страшного злочину двох лікарів, але всяка поміч була вже безуспішна. До липня м. р. Вайхсельбляти мешкали у Львові, де мали каменицю при вул. Хшановської.

ХОВАЮТЬ НУЖДУ СЕЛА.

До німецького сільсько-господарського району одеської области спроваджено преставників аґенції Райтера й американської аґенції. Як пише советська преса, ці представники „переконалися, що без огляду на минулорічну засуху села процвітають". З заяв цих журналістів виходить, що гроші, висилані з закордону для селян ці останні „добровільно жертвували їх на потреби облекшення стану голодуючих МОПР-а" (міжнародньої комуністичної орґанізації), бо, мовляв, того роду допомоги „закордонних фашистів" не потребували (!).

Цікаво, яку то суму „металю", або банкнотів дістали ці журналісти за свої „вірогідні" інформації?...

ХМАРОДЕР У БУЕНОС АЙРЕСІ.

При вулиці Санта Фе, рі: Сан Мартін, будується дім хмародер, який буде мати 48 поверхів. Будова цього дому вже на укінченню і в короткому часі перейде він до загального вжитку. Тамошня прес: подає, що це буде найвищий дім у Південній Америці.

ЩЕ ПРО ЗОЛОТО ДУНІКОВСЬКОГО.

„Морґенцайтунґ", що виходить у Чехословаччині, повідомляє з Сан Ремо, що один журналіст відвідав усіх місцевих ювілерів та ствердив, що дружина Дуніковського купила перед кількома тижнями сире золото в ювілера Кантонія. „Морґенцайтунґ" пише, що найправдоподібніше золото Дуніковського походить просто з крамниці Кантонія, а свою замітку кінчить запевнюваннями, що ціла справа з винаходами Дуніковським штучного золота знову скінчиться в суді.

В ЛАТВІЇ БІЛЬШЕ ЖІНОК НІЖ МУЖЧИН.

Латвійська преса оголошує тепер висліди останнього спису населення, що відбувся в Латвії 12. лютого ц. р. Виявляється, що Риґа має тепер 383,606 меканців, з того 170,22? мужчин (44.4 процнт) та 213,378 жінок (55.6 процент). Лібава має тепер 52,937 мецканців. На сто мужчин припадає в цьому місті 120 жінок.

З ПОХОРОНЕНИХ МЕРЦІВ СТЯГАЮТЬ ОДІЖ.

В Донецькому Басейні трапилася подія, що свідчить про велике здичіння деяких людей у СССР. Три гірничі робітники розкопали на цвинтарі могилу недавно похороненого в ній головного інжиніра копальні. Опісля відчинили вони труну, стягнули з мерця одіж і черевики і поділились усім тим між собою.

ЗАТОВКЛИ КИЯМИ.

В Костополі (Волинь) між Антоном Кавуном та Михайлом Опанасюком були від довшого часу суперечки на тлі особистих порахунків. Одного дня Кавун побив Опанасюка. Останній рішив „віддячити" йому та намовив Івана Колковича й Антона Середу, що в трох напали на Кавуна й так його побили киями, що тогож дня він помер. Убивників арештували.

ТОПІЛЬНИК ІЗ ЗВЯЗАНИМИ РУКАМИ І НОГАМИ.

В Каннах (Франція) море викинуло топільника із звязаними руками й ногами та двома ранами на голові. Виявилося, що то бельгійський горожанин Гійом, жонатий з Ольгою Дрогойовською. Секція виявила, що його вбили, а потім у мішку вкинули в море. Дрогойовська зізнала, що розійшлася з чоловіком тому 1? літ і відтоді не знала, що він робив і де був.

У валізці втопленого знайшли листи, з яких виходить, що він удержував близькі взаємини з большевицькими дипльоматами, головно з бувшим 1. секретарем большевицької амбасади в Парижі, Тіхеневом, якого пізніше перенесли до Токіо, а тепер він є послом у Скандинавії. Французька преса здогадується, що Гійом займався шпіонажею. Чи справді, докаже слідство.

НОВА РУЇНА УКРАЇНИ

ЛОНДОН (Офінор). — Анґлійський тижневик „Евервер" подає в січневому числі опис подорожі по Україні П. Стефана Свіфта, що подорожував без советських провідників. У тім описі знаходимо жахливі картини.

„Спустошені поля — пише він — тягнуться, як далеко сягає око. Подорожній є найбільше вражений повною відсутністю худоби та звіря. Ніде не видно ні вола, ні корови, а як де і побачите коня, то це самі кістки, обтягнені шкірою, і його страшний вигляд вас лякає. Підчас переїзду, що тревав 18 днів, ми не бачили жадного кота ні собаки; вони згинули раніше ніж люди. Не видно теж ніякої домашньої птиці. Хазяйства є цілком спустошені. Ще доїжджаючи до Немирова (колись найбагатша околиця) ми переїздили через невелике село, що нараховує 29 ґосподарств. Всі хати стояли пустками, з вибитими шибами й із спустошеними дворами і садками. В цілій околиці ніякої живої душі. На моє здивоване запитання наш погонич пояснив, що все населення вислано на Сибір. У 1931 р. це село ухвалило не йти в колхоз і жити своїм господарством, а за це сконфіскували в нього половину збіжа. Коли в наступнім році не зародило і селяни зачали ховати рештки, передчуваючи голод, то за це покарано їх вивезенням на Сибір". Свою статтю автор кінчить закликом до світа: „Україна жде свого звільнення". Автор описував те, що бачив, і цілком не мав на думці спеціяльно шкодити Советам.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

КИЇВ. — На закінченню першого зїзду молодих ударників оборони секретар комсомолу україни виступив з рефератом, де вказав, що военно-технічну підготовку на Україні одержали 152,000 „ворошіловських стрєлков", 285,000 юнаків і дівчат склали іспит на значок „Готов к труду і обороне", підготовлено далі 285,000 типоґрафів, 28,000 плянеристів, 12,000 вивчили автомотори, 94,000 склали іспити з конозаводства.

КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНА АКЦІЯ НА ДОНБАСІ.

МОСКВА. — „За Індустріялізацію" доносить, що в Донбасі зліквідовано партійний комітет ім. Петровського. Низку керівників комуністів виключено з партії. Виявлено, що в місцевій партійній орґанізації панували контрреволюціонери, що вели активну діяльність проти московської влади. Поширювано протисоветську літературу.

ШКІЛЬНИЙ ДОРІСТ НА УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ.

МОСКВА. — „Ізвєстія" з 4 березня пишуть, що серед учнів старших кляс міської школи в Донбасі лікарський огляд виявив венеричні хвороби. Крім розпусти, учні й учениці 15—17 літ займались і крадіжами. Напроти помешкання школи викрито гніздо безпритульних, куди учащали ученики, займалися там з проститутками розпустою й збували крадені річі, влаштовуючи за одержані гроші орґії.

ШКІЛЬНА СПРАВА НА УКРАЇНІ.

МОСКВА. — „Ізвєстія" з 5 березня пишуть, що в низці районів України влада виявляє обурюючe відношення до навчання в школах. У Глухові забрали вчителя історії Клещенка і дали йому іншу працю, а діти тимчасом не вчаться. В Камянці Подільському комсомол змобілізував кудись кількох директорів і вчителів на час 10 днів. На Донбасі не забезпечують шкіл приміщенням, тому частина дітей цілком не ходить до школи. Вчителі київської области благають захистити їх від самоуправства місцевої влади. Вчителям не платять удержання, не дають опалення. В наслідках терпить шкільна молодь.

ПОШИРЮЮТЬ ЗБУТ ЯЄЦЬ.

СТАНИСЛАВІВ (Галичина). — Відійшов до Швайцарії перший ваґон яєць з новозаснованого експедиційного маґазину Окружного Союза Українських Кооператив.

НОВІ ҐАЗЕТИ В КОЛОМИЇ.

КОЛОМИЯ (Галичина). — Почали виходити: двотижневик „Рідний Ґрунт" та тижневик „Життя Покуття". Останній видають радикали, що ставляться опозиційно до проводу своєї партії.

ПОЛЯКИ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ НІМЦІВ.

КАТОВИЦІ (Польща). — Здовж польсько-німецької ґраниці відбулися масові польські демонстрації, звернені проти Німеччини. Поліція розігнала силою товпу, яка готовилася напасти на німецький консулят. Безпосередньою причиною протесту було замкнення польської середньої школи в місті Байтен, що лежить на німецькій території. Протестуючі співали протинімецькі пісні і домагалися замкнення всіх німецьких шкіл у Польщі. Пишуть, що та демонстрація не є тепер на руку польському урядови, що хоче жити з Німеччиною в згоді.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ АМЕРИКА ЗМОЖЕ БУТИ НЕВТРАЛЬНОЮ?

Чим більше стає можливою війна в Европі, тим більше далеко видючі люди в Америці розглядають питання: чи на випадок такої війни Америка зможе лишитися поза війною?

Коли подивитися довкола себе в Америці тверезими очима, то це питання може видаватися одним з тих абсурдних питань, якими люблять клопотати собі голову люди, що не мають нічого путнього до роботи. І справді, що за інтерес малаб мати Америка вмішуватись у війну в Европі? Чи її інтереси були би зачіплені такою війною так життєво, що вона малаб на їх оборону аж за зброю хапати?

Та кому так здається, може пригадати собі відношення Америки до війни в роках 1914, 1915 та 1916. Чи тоді не вважалося зовсім неможливою річчю, щоб Америка вмішалася в европейську війну? Чи не ходили тоді Американки з чолом догори, співаючи, „Я не годувала свого сина на вояка" ? Чи не голосували ще в 1916 році на Вилсона, бо „він не пустив нас до війни" ? А всетаки чи цей настрій скоро не перемінивсь, і чи не цей самий Вилсон, що нас до війни не пустив, потім війну виповів?

Цей досвід повинен переконати кожду думаючу людину, що нинішній настрій проти війни не вічний та що він при відповідній пропаганді може легко перемінитись на воєнний запал. Адже вже нині є люди, ба навіть урядовці департаменту стейту, які домагаються, щоб Америка вислала Німеччині ноту з гострим протестом проти узброєння як проти поломання версайського договору, не дивлячись на те, що Америка не потвердила версайського договору та не приступила до Ліги Націй, бо, мовляв, як Америка прилучиться до загальної демонстрації европейських держав проти Німеччини, то цим державам скорше вдасться відтягнути Німеччину від війни.

Це показує населенню Америки, що не можна бути певним ні мирових настроїв Американців, ні миролюбства її політиків. Це все може легко перемінитись, коли люди, котрі не хочуть американської участи у війні, будуть сидіти з заложеними руками, певні, що війни не буде; а як буде, що Америка до неї не піде.

Власне ці люди, що не хочуть американської участи у війні, мусять працювати тепер, коли на працю ще час, себто коли про інтереси можна ще говорити спокійними, розумовими аргументами. Коли чужі уряди та краєві інтереси, що можуть на війні заробити, пустять у рух могутню чуттєву пропаганду, тоді до розуму говорити буде запізно. Як прихильники мира пропустять цей час, то можемо бути певні, що як прийде до нової світової війни, то й Америка буде в ній, як була в першій світовій війні.

ЗВОРОТ У ПОЛІТИЦІ, ЧИ НОВА СПРОБА ДУШОХВАТСТВА?

(Лист із Закарпаття).

Тяжкі часи переживає українське Закарпаття. Господарські злидні, всякі недостачі й правдивий голод на Верховині давлять наших людей. По селах мадярони ширять відомости про „ревізію границь", так, що наше Закарпаття мало би відпасти до Угорщини. По містах в газеті „Русин-народовець" (Українець) часто чуємо нарікання чеських службовиків на „українську ірреденту", хоч загально відомо, що найбільші прихильники прилучення Закарпаття до Угорщини сидять у москвофільських рядах, які тішаться прихильністю віце-губернатора Розсипала.

1935 року в Чехословаччині мають бути вибори до парляменту. Політичні партії женуться за голосами вже тепер. На Закарпатті протягом останніх пятьох років зросла національна свідомість в нашім народі, особливож серед молоді. З цим фактом мусить числитися і найбільша політична організація Чехословаччини — аграрна партія. Ця партія фактично панує на Закарпатті. Тут вона цілий час підпирала „язикову боротьбу" та москвофільство. Поки українська свідомість у нашім народі була квола, чеські аграрники не звертали уваги на українство, нищили найменший вияв українського руху. Тепер, здається, набирають сили інші течії в політиці чеської аграрної партії. Тріснув монополь москвофільства між чеськими аграрниками.

Уже від літа 1934 року почав виходити в Мукачеві часопис „Українців, членів републиканської аграрної партії", „Земля і Воля". Від лютого 1934 року „Земля і Воля" виходить тижнево. В ч. 2. нового тижневика читаємо: „Земля і Воля" є орган **Українців — членів аграрної партії**, а дотепер ви видите, що Українці перемагають неприхильників на всіх ділянках підкарпатського життя".

Часопис „З. і В." редагують доброю українською мовою. „З. і В." виступає не тільки проти москвофільства, але й проти спроб утворити з закарпатських Українців якусь „регіональну націю", націю „русинську".

„Цей русинізм має творити з нас національних калік або й ренегатів, якіб отворили широкий доступ денаціоналізації нашого народу... Наше селянство не дається звести з правдивого шляху, і на зборах (батьківських союзів в Ужгороді) ніхто так завзято не боронив українську рідну мову, як делегати-селяни".

„Земля і Воля" містить низку постанов, ухвалених на зборах членів аграрної партії. В тих постановах Українці-аграрники витають часопис, що „пише нашою рідною народньою мовою". „Земля і Воля" мусить бути урядовим органом републиканської аграрної партії на Підкарпатській Руси" — проголошує окружна організація аграрної молоді в **Пережні**. Окружні загальні збори членів аграрної партії в **Великому Березному** ухвалили також, щоб „Земля і Воля" була „офіціяльним органом аграрної партії", а також інші постанови:

„Москвофільська односторонність мусить бути нарешті відкинена з нашої партії, не дивлячись на підтримку її з боку наших сенаторів; всі урядовці на Підкарпатті мають урядувати нашою мовою, а правопису вживати такого, яким пишеться „Земля і Воля".

Всім відомо, що „Земля і Воля" виходить коштом аграрної партії. Та сама чеська аграрна партія видає свої **протиукраїнські** часописи на Закарпатті дивним покручем („язичієм") та чеською мовою. Чеські аграрники сидять на двох стільцях. Чи довго буде тревати ця політика?

Дехто думає, що „Земля і Воля" потрібна аграрникам тільки на сезон виборів. А після виборів не дадуть панови Клочуракови (редактор „Землі і Волі") грошей, і вся українізація" піде собі з димом.

Є тут і оптимісти. Вони кажуть, що український рух уже стає на Закарпатті **силою**. Чеські аграрники — реальні політики: де не можна перескочити, вони намагаються підлізти, або навіть „влізти". Для своїх партійних цілей вони хочуть використати і український рух на Закарпатті. Чи це їм вдасться, побачимо. **Л. П.**

НА ОДНУ ІЛЮЗІЮ МЕНШЕ...

Останні події на терені польського сойму знайшли широкий відгомін в українській суспільности. Вони заставили всіх тих, що досі бавились ілюзіями, зреалізувати своє становище до так званого конструктивізму в українській політиці. І добре, що воно так сталось, бо тепер атмосфера прочищена і думаємо, що дотеперішня практика політичної роботи, яка виявлялась конструктивно лише в ляяльні українського націоналізму, припиниться раз на все.

Католицька „Мета" з 24 лютого, обговорюючи в статті під заголовком „На одну ілюзію менше" наше теперішнє положення в звязку з поличним українському конструктивізмови зі сторони Поляків, пише таке:

„Не встряваючи в аналізу виставленої головою Української Парляментарної Репрезентації політичної концепції (автономія. — Прим. У. П.), стверджуємо, що вона є до найдальших меж компромісу посунено реформою політичної розвязки українського питання в Польщі. Слова „не хочемо національної боротьби, хочемо працювати конструктивно, щоб фахово підготовитися і виконати завдання, які наложить на нас може вже недалека майбутність", що в боротьбі за перебудову сходу Европи „можуть зійтися інтереси обох народів", польського й українського, вимога національно територіяльної автономії в Польщі і будови Української Держави в Києві за ціну зречення із соборности — це речі, які, здавалось би, моглиб дати суб'єктам, підставу до політичної розвязки українського питання в Польщі. Зновуж для уникнення непорозумінь, не запускаємось у дискусію, наскільки ця концепція відповідає реальним умовинам, чи настроям українського громадянства. Для нас важне, що вона була найбільш зближена до того, що носить уже назву конструктивної політики. З цілої безконечної черги статтей, які останніми часами появилися в поважних органах польської політичної думки, а навіть з виступів поодиноких відповідальних керманичів польської державної політики можна було витворити собі ілюзію, що така концепція розвязки, яку подав голова Української Парляментарної Репрезентації, чи подібна (не про фразеологію й конструкцію думки йде) моглаби бути саме дуже близькою, бодай можливою підставою до дискусії над українською проблемою. Виступ п. Косцялковського цю ілюзію розвіяв. Поки з українського боку голошено повну негацію польської державности, або не голошено взагалі нічого, політичний флірт був можливий. Услужлива польська політична преса і публіцистика манила міражами „конструктивної політики". Колиж наступила ненадійно конкретна пропозиція у сенсі цих міражів, то їй у відповідь прийшли слова: „Це не є шлях до укладання співжиття українського громадянства з польським народом, що спільно замешкує тісамі терени. То є шлях до ятрення і підюджування".

„Деклярацію міністра Косцялковського вважаємо подією, яка незвичайно прояснила атмосферу. І розвіяла всі наші ілюзії, коли вони в декого були. А саме ілюзії, що в теперішніх умовинах можлива політична розвязка української проблеми в Польщі. Ми на передодні доби, де всі наші дотеперішні методи громадської і політичної праці, до яких ми привикли, будуть заступлені новими. Задалеко завелаб нас охота робити здогади, на чому вони полягатимуть. Напрям цієї доби один, певний: це будуть змагання до державної асиміляції, що полягатиме не лише на формальному, але й духовому злиттю наших земель з Польщею. Зіставлення концепції Голови Української Парляментарної Репрезентації з 5. 2. 35. і деклярації Косцялковського з 14. 2. 35 каже заключати, що теперішній режім у Польщі, поза політикою капітуляції (певнівщина) і повної негації, не признає третьої: політики компромісу. І це акорд, яким закінчує останню українсько-польську розгривку третій сойм Річипосполитої".

Стільки написала „Мета", дотеперішня речниця „конструктивізму" в українській політиці у відношенні до Польщі. Одна ілюзія менше... для „Мети", бо вона ілюзію мала і нею жила. Одна ілюзія менше для всіх слабодухів, що не хотіли поглянути в вічі дійсности, якою вона була ввесь час і якою осталась і тепер. А заповідь змін метод дотеперішньої громадської і політичної праці зайва, бо не актуальна. Зміна хіба зайде в „Меті", а ніколи в роботі, бо нічого змінити. Вони які були, такі і будуть дальше, безкомпромісові, соборницькі і головно такі, щоб не могли викликати в когонебудь ілюзій, що може вдастся щось у Польщі досягнути. Ми живемо твердою дійсністю, а не ілюзіями. Сподіваємося, що до того роду життя перейде тепер „Мета".

Перегляньмо в додатку до цього ще й „Діло" з 23. 2. 35, де пишеться про дискусію на українські теми в одному польському товаристві. Там промовці говорять: на совєтській Україні націоналізм — сам промовець мав нагоду переконатись про це в часі поїздки на Україні; другий каже, що Українці ніколи не зречуться своїх домагань і навіть у них цього не помічається; третій знову каже, що Поляки взагалі не знають української проблеми, чи, іншими словами, не цікавляться і т. п. Видно, що там нема ілюзій і не буде ніколи розчарування. Поляки стоять на становищі твердої дійсности: або вони або ми; третього виходу нема і бути не може. **У. П.**

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„БОЖЕ, СПАСИ НАС ВІД ДИКТАТОРІВ".

Під таким наголовком пише професор Роберт С. Брукс про питання, чи вартаб Американцям запастися диктатором.

Як уже з наголовку виходить, професор Брукс не радить цього Американцям. З наголовку навіть можна догадуватися, чи не виходить він навіть згори з цього заложення.

Професорови, що має репутацію думаючої людини, це якось не лицює виходити згори з якогось заложення. Але краще вже вийти з якогось заложення та про нього думати, ніж просто гнатися в якусь ситуацію, про це не думавши.

ЯК ВРАТУВАТИСЯ ПЕРЕД ДИКТАТОРОМ.

Проф. Брукс і інші публіцисти присвячують нині багато місця питанню, як позбутися диктатора.

Їх критики закидують ім, що диктатора найкраще позбутися в цей спосіб, щоб до його повстання не допускати.

Один критик каже: Не допустити до диктатури Гітлера в Німеччині можна було аліянтам дуже легко: не треба було аліянтам робити версайського договору в 1918-тім році.

ТІЛЬКИ ЯК ЦЕ ЗНАТИ?

Це все гарно, тільки як аліянтам було знати в 1918-тім році, що буде з їх договору у році 1935-тім?

Шевченко колись співав:
„Ой Богдане, Богданочку,
Якби була знала,
У колисці придушилаб,
Під серцем приспала!"

Справді, якби була знала. Якби то чоловік знав, де впаде, то би собі подушку підложив. Тільки, як це знати, де чоловік голову зломати має?

РЕВОЛЮЦІЯ РЕВОЛЮЦІЇ НЕ РІВНА.

Деяке світло на це питання кидає проф. Брукс у своїй книжці в уступі, де він подає ріжницю між революцією політичною та революцією суспільною.

Каже він, що революція політична надає тільки політичну владу одній групі людей з уже признаної кляси, а революція суспільна надає політичну владу ще непризнаній клясі. Революція суспільна змагає розвязати руки якійсь клясі до діяльности.

Цим автор хоче підсунути думку, що суспільній революції можнаб запобігти розумним розвязанням рук до праці обмеженій клясі ще при старому порядку.

ДИКТАТУРА, ЯК МІТЛА.

На основі великого історичного матеріялу проф. Брукс доказує, що диктатури ніколи не мають досліху. В найкращому випадку диктатура служить тільки як мітла: вона змітає старовину.

Це певно пояснює, чому деякі люди такі великі надії покладають на диктаторів. Їм здається, що як у господарстві, так і в політиці: новий віник красно мете.

ОСТАННІ РОКИ ДИКТАТУРИ.

І справді новий віник може захоче показатись, але він скоро стирається.

Власне пізніші роки диктатури, як каже Брукс, дуже бридкі. Як він каже, гидкі до обридження. Вони такі бридкі, що навіть як котрий диктатор собі наслідника підховає, то він не має нагоди показатися.

І тоді нарід має диктатури по шию й перебирає назад у свої руки керму краю, і держить її, поки не змотлошиться самоправою та не захоче зректися тягару правити собою на чужу користь.

В. Будзиновський.

ПОМІЧ МЕДВЕДЯ

(Історичне оповідання).

(4)

— Як хто не займає його, ні мене, то він і для нього ласкавий, — відповіла дівчина.

Гранчак зсунувся з дерева і вийшов на дорогу. Бачучи, що дівчина якось скоса глянула на нього, він промовив:

— Не дивуйся, дівчино, що я такий обідраний, бо я не звичайний волокита-неробá, ані опришок. Я так здерся, бо вже два тижні мандрую безлюдними сторонами, бродячи степом і продираючися лісами.

— Ти звідки?

— Я іду аж від Калміуса... з татарського полону.

— З полону! — крикнула дівчина. — Не диво, що твій одяг вже клаптями звисає з тебе. — Чи до села ще далеко?

— Ні, так, як би вже в селі. Не бачиш, праворуч при дорозі хрестів? То наш цвинтар. Як би не ті кущі, то ти побачив би першу хату. Вона зараз за тою ліщиною.

— Хата Ставського далеко в селі?

Аж тепер, по сім питанню, дівчина цікаво глянула на мандрівника.

— Ти знав Ставського?, — спитала.

Не зважаючи добре, як то вона спитала, відповів:

— Я не знаю його. І на очи не бачив. Та вислав мене до нього його далекий родич.

— Вислав до нього? До нього? То ти до того Ставського ідеш?

— Та до нього. Може його нема дома?

Дівчина хвилину думала і відповіла:

— Він уже нікуди не рипається.

— Недужий?

— Був недужий. Ходи за мною, заведу тебе до нього!

Дівчина зійшла з дороги, переступила рів, що оперізував невелике кладовище, і пішла між хрести. Перед одним зупинилася і каже:

— Сидір Ставський ось тут!

— Коли так, то я непотрібно зійшов стільки світа і стільки часу змарнував, ідучи сюди! Давно помер?

— Тому два роки.

— Що йому було?

— А Бог святий знає, що йому самому було. Він не на свою хоробу помер...

— Не второпаю...

Дівчина, не розяснюючи загадки, відвернулася і вийшла назад на дорогу. Гранчак пішов за нею.

— Погано! — каже. — В Ярині хіба лиш переночую і завтра досвіта помандрую далі.

Ішли мовчки. Аж коли підійшли до першої хати, дівчина сказала:

— Коли ти ішов до Ставського, то хоч його самого вже нема, бодай вступи переночувати в його хаті.

Гранчак нагадав собі те, що Березан розповів йому був про жінку Ставського. Не велику мав охоту зійтися з нею, тож відповів вимиваючо:

— Не хочу вдові завдавати жалю, приходячи від приятеля її мужа.

— І вдови вже нема. Вже пів року, як її поховали...

— Хтож тепер в тій хаті?

— Мама небіжки, мій наймолодший брат і я з челядю.

— Коли так, то з запросин скористаю дуже радо!

Увійшли в хату. Дівчина завела гостя до світлиці і побігла приладити йому якусь закуску. По хвили принесла і поставила на столі миску з мисом, хліб, овочі. Її брат Дамян, шіснацятьлітній парубок, приніс коновчину меду. Коли гість вже попоїв і всі троє взялися до меду, дівчина спитала:

— Ти казав, що тебе якийсь приятель справив до Ставського. Хто він?

— Мій побратим Березан Мартин.

— Мартин Березан?! — скрикнула дівчина. — Він мені свояк. Небіжка Ставська була мені і Дамянови тетою, бо вона рідна сестра моєї мами. Наша мама має ще одну сестру. Та друга наша тета віддана за Зуничем. Сестра того мужа нашої другої тети віддана за Березаном Тодором. Мартин Березан це його син. Ми свояки, себто я і той твій приятель Мартин. Де він тепер?

— Тепер він в татарській неволі, аж коло ріки Калміуса.

— В неволі! Він може справив тебе до Ставського в надії, що викупить його?

— Того, щоби Ставський годен був викупити. Мартин не надіявся. Та гадав, що поможе йому хитрістю. Пропало!

— Був би поміг. Може й грішми, бо то добрий був чоловік. Хоч небіжка була моя тета, то я його воліла, як її...

— Щось таке й Мартин згадував мені.

— Він через неї зійшов з сего світа. Коли ти від Мартина, то скажу тобі, як то було. Тай не помгло би таїти, бо в селі всі люди знають. Не я, то вони розказали би тобі... Я вже на цвинтарі сказала, що він помер не на свою хоробу. Тепер ще скажу, що й не своєю смертю. Він згорів живцем, підпаливши клуню, в котрій заперся. А зробив се через не свою хоробу, а через білу печінку своєї жінки! Бо вона мала білу печінку, і тому все те мусіло скластися так, як склалося...

— Дівчино, що ти верзеш?! — крикнув козак. — Деж таке можливе! Хто ту білу печінку видів? І чому через білу печінку жінки мусів такою смертю згинути її муж?

— Не перебивай, то почуєш, чому так сталося, чому так мусіло статися. Розкажу з кінця:

— Моя тета Ставська ще дівчиною була нещастям села. Так мені розказувала моя мама. Була найкраща з усіх сестер, баламутила хлопців і тішилася, коли бючися за неї, один одному провалив голову. Через неї три парубки аж на той світ пішли. Бубуня гримала на неї, бувало, що й набила, та це не помагало. Бабуні лишилася поталанило зробити кішилася коли, бючися за неї, бо принеболила її вийти за одного з них.

— То був Ставський?

— То де там! Тоді ще далеко було до Ставського. В селі настав спокій та зате муж тети мав пекло в хаті. З розпуки розпився і вже по році винесли його. Коли минув рік, давне зачалося наново. Та на щастя се не довго було. Молоду вдову взяв різник з сусіднього села і перенісся сюди до неї. То був добрий чоловік і добрий господар, та його жінка не зважала на се. Допікала йому так, що сей по році занедужав і його поховали коло першого мужа тети. І третій муж мав пекло в хаті. Як перший, так і він розпився. Раз ішов пяний кладкою понад глибоким, каменистим потоком. Втратив рівновагу, впав комітьголовою на камінь. Яка половина мозку попливла з водою. Ні кладовищі він лежить побіч двох перших мужів тети. (Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЧЕРВОНА АРМІЯ.

„Я, син працюючого народу, горожанин советського Союзу, беру тепер почесну назву бойця червоної армії робітництва й селянства. Перед Советським Союзом і робітництвом усього світа я зобовязуюся з честю носити цей мій титул" — так звучать менше-більше перші слова присяги, яку мусить зложити кождий червоноармієць, як вступає на службу в армії. Слова ті показують йому шлях, яким він має йти: вірність вітчині, але й вірність міжнародньому пролетаріятови. Бій зі зброєю і бій словами за цілі комуністичної програми, за світоту революцію. Ці слова вказують також на те, що червона армія не є армією народу в европейському значінні цього слова, бо до неї належать лише приналежні до робітничої кляси, а передовсім партійці. Всі інші можуть в часі війни належати до армії як робуча сила в запіллю. Такий люксус може собі позволити московська армія, в якої надто багато людського матеріялу. Вона нині ще не є в змозі вишколити у військових формаціях 1.2 міліона рекрутів, які має річно. Менше як половина всіх рекрутів дістає військовий вишкіл лише в міліції в складі територіяльних частин, а інші мусять проходити лише дуже скорочений вишкіл приватно в орґанізаціях піввійськового типу, як Осавіохим і т. п. Але проте держава рахується з можливістю на випадок війни виставити 10-міліонову армію. Теперішні червоноармійці складаються на 49.3% з бувших комсомольців. 72% командирів полків є комуністи, 90% командирів дивізій і 100% командирів корпусів є повними комуністами.

В останніх часах журба за армію і її добро стоїть у Советах на першому місці. На недавно відбутім советськім конгресі найбільше говорилося про неї. Говорили: Гринько, комісар фінансів; Молотов, предсідник; Тухачевський, заступник Ворошилова; Бліхер, головнокомандуючий на Далекому Сході, і ще інші. Не лише журба за те, щоб армія вставлася на першому місці в державі, і не лише побоювання перед наступом із зовні дали до цього причину. Московська загранична політика вимагає того, щоб армія була сильною та щоб нею заімпонувати своїм новим союзникам. Бо безсильний союзник нічого не варта і ніхто з ним не схоче вязати свою судьбу.

Фантастичні числа наводили на соетському конґресі. Це правда, але в той час, як територіяльні дивізії є в повному складі, то та цифра досягає півтора міліона. Дуже тяжко також дійти до якогось певного висновку з військового буджету, бо купна вартість карбованця не є стала не то що за границями, а навіть ріжна в ріжних частинах московської імперії. Одно є певним: що той буджет значно зріс за останні часи і зате мусіло прийти і збільшення армії. Скількість дивізій побільшилась на 16, літаків на 330%, себто тепер є коло 5,000 боєвих літаків, при чому круг їх ділання значно збільшився в порівнанні зі старими типами, малі тенки на 2,475%, легкі тенки на 760%, середні тенки на 792%, скорострїли для всіх родів зброї збільшилися вдвоє і т. д. Значне збільшення виказує і фльота. Укріплені пригранични смуги поліпшено і дано їм сталі ґарнізони, побудовано воєнну індустрію, що й було одинокою ціллю обох пятилітток, як це свого часу заявив був сам Сталін, і т. д.

Якаж вартість всієї тієї армії? Думки чужинецьких фахівців розходяться. Одні кажуть, що немосковські частини, як от 10 українських дивізій, 3 білоруські, 2 грузинські й інші, не є такі певні, як чисто московські, бо в них помітно розкладовий вплив тих ідей, якими живе їх країна. Зовнішнім виглядом робить червона армія добре враження. Дехто сподівається, що в новій війні, таксамо, як у минулій, всі будуть битися добре — тоді за Николая I, а тепер за Сталіна I.

Це все відноситься до активної армії. Однак у війні значну ролю грають і резерви. Настрій тих резерв нікому невідомий, але на всякий випадок можна ствердити, що він не є комуністичний після всіх тих благ, які зазнали резервісти від комуністичного режіму.

У. П.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

З уродин на Рідний Край.

Дня 9-го лютого справили члени старшого й молодшого відділу ОДВУ свому предсідникови „несподіванку" зприводу його 22-літніх уродин.

Зійшлася поважна громада старших і молодших. До всіх них промовив делеґат з рідного краю Омелян Грибівський та переніс їх на українські землі. Передаючи стогін рідної землі, взивав до підготовки збройних сил і дальшої боротьби з ворогами.

Гром. А. Когут подякував ювилятови за його труди біля зорґанізування молодих членів до націоналістичної організації. Пані Софія Когут передала свої переживання з часів визвольної боротьби. Гром. І. Попович взивав молодь до орґанізації й оборони поневоленої України. Гром. Д. Шмаґайло попросив зложити дещо на допомогу визвольній боротьбі. Зложено $19, які переслано до краю через Обєднання.

Жертвували по $1: М. Задерецький, І. Когут, Д. Шмаґало, Марія Ольшаницька, Г. Брикайло, О. Ціхоцький, Марія Федорчак, О. Грибівський, П. Головчак, І. Буран, Г. Сушко, М. Когут; по 50 ц.: М. Ярош, А. Сарахман, Д. Дорош, Т. Бандура, А. Когут, М. Вербинський, Катерина Любінська, О. Жердко, Ленви; В. Бзовий 45 ц.; по 25 ц.: В. Хома, М. Строп, Бзовий, В. Різник, С. Федин, Ева Жеруха, Молескар, І. Попович, М. Ярош.

М. Ярош.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу з нагоди прощання дел. О. Грибівського.

По $10 зложили: д-р Л. Мишуга, Р. Слободян, М. Пізнак, С. Угорчак; Д. Галичин $6; по $5: Г. Герман, М. Мурашко, О. Весоловський, Т. Мельник, М. Лебідь, М. Гладун, М. Бойчук, Мигаловський, 36 відділ ОДВУ в Ембрідж, Па., 16 відділ ОДВУ в Вунсакет, Р. Ай., 8 відд. ОДВУ та М. У. Н. в Клівленд, О., 12 відділ М. У. Н. в Филаделфії, Па., та Комітет Допомоги Лемківщині; В. Сцібайло $3; по $2: С. Бучацький, А. Куцик, М. Станиславська, Я. Гутак, А. Щигол, Я. Гаврилко, Д. Сидор, І. Готра, Мельник, В. Боднарчук; по $1: Якимів, І. Сидор, Кривий, О. Кухар, В. Череватюк, Дзюма, А. Гладун, І. Харамбура, Панасюк, Задойко, С. Жуковська, А. Дроботій, І. Ґельнер, М. Білик, Бучко, А. Дубас, Р. Ґолембйовський, В. Білик, М. Сітницький, Б. Диско, І. Кобан, Луцик, А. Кульбаба, П. Собол, К. Миронюк, Т. Баран, Я. Пшик, К. Чепіль, І. Кібало, Кізима, П. Гнатів, Трусевич, Волошин, Пастир, М. Мельник, Т. Свистун, М. Вінтоняк, В. Дроботій, В. Хомицький, Павлінка, Й. Соболь, В. Найдан, Петровський, Л. Пелех, П. Кінаш; О. Задорецька 75 ц. Дрібними датками $2.25. Орґанізація Українських Ґросерників на Іст Сайд в Ню Йорку зложила $200.

За Центральну Управу ОДВУ:

Гутак, секр. фін.

„ВСЕ ПОНЯЛІ, ЧТО ҐАВАРІЛІ".

(УП, Риґа). — На недавно відбутому в Москві зїзді колхозників попалось раз одному благонадійному хахлови проводити зїздом. Він був вибраний у президію зїзду і предсідник навмисно мав щось до роботи, щоб дати бідному пролетареви змогу повести наради зїзду. Недобре себе почував малорос Кротков; не знав, де руки і ноги подіти, доки не підступив до нього Сталін та не порадив, як усе робити. Вкінці якось успокоївся і дав слово делеґатови кримської републики, Усеінови. Той говорив по татарськи. Всі слухали його виводів і при кождій згадці імени Сталіна ревіли, як це в Советах на зїздах принято. Хоч ніхто нічого не розумів, то оплескам по промові не було кінця. От встає ґоді Кротков і говорить, що мабуть „всє понялі, что ґаворіл таваріщ Усеінов". Ну і якже не розуміти, говорив він далі. Хоч по татарськи говорив, але таких виразів, як колхоз, бриґада, соціялістіческоє соревнованіє, трудодень, животноводство, Сталін, контрреволюція, націоналізм не можна пролетареви не розуміти. А голос з салі каже: „Панятно, что всє панялі, катай далі".

Дав голос якомусь Українцеви. Той по українськи сказав промову. Всі роти порозззявляли. Слухали і не „понялі", бо навіть оплесків не було. В того менше було загально принятих і „общепонятних" виразів, бо там колхоз зветься колгоспом, трудодень, трудоднем, на контрреволюцію не так дуже нападав, ба навіть не багато назвища Сталіна згадував, не називаючи його дорогим і возлюбленим пролетарським вождом. Замісць говорити про колгоспи, той промовець домагався хліба, щоб нарід з голоду на Україні не вмирав, домагавсь очистити колгоспи від наплившого чужого елементу, який нічого не робить у колгоспі, лише дармо хліб їсть та розпорядки видає і т. п. Розуміється, що така мова не була „понятна" всім і тому оплесків було мало. Щось хотів Кротков відповідати на це, але в томуж моменті приступив Сталін та сказав йому: пустяк, оставтє, ми с нім разчітаємса.

Таке розказав нашому кореспондентови очевидець зі зїзду, що випадково був на тому зїзді, переїжджаючи через Москву.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

І ПОДЯКА.

Отсим складаємо найсердечнішу подяку нашим громадянам з Провіденс, Кромтон, Квітнік, Антоні, Потокет, Вунсакет, Тонтон, Бостон, С. Атенборо, що прийшли і віддали останню прислугу покійній **Катерині Болюх,** що померла дня 23-го березня ц. р. Також дякуємо Всч. о. Каськову і Всч. о. Королишинови за їх прощальні слова.

Григорій Болюх, муж, (касієр 73-го відділу У. Н. Союза);

сини: **Мирослав, Стефан, і родина.**

(Огол.)

Рода Рода.

НАЗАД ДО АМЕРИКИ

Він уже впав був мені в око на пероні залізничої стації. Гарний мужчина. Високий, сухорлявий. А як поїзд уже рушив із місця, ввійшов він до мого переділу. Поклав шкіряну торбу на поличку та сів напроти мене.

Я виняв циґаро, щоб закурити — він уже нахилився до мене із сірником. Потім виняв папіросницю, отворив, та в ній не було нічого. Замкнув і знову отворив, замкнув і отворив.

Я здогадався.

— Спасибі, — сказав він. — Я забув запастися в папіроски. Сказав, як називається. Потім спитався мене:

— Ви може також були в Америці?

— Ні.

— Я був сім літ і їду до дому.

Я глянув на нього так мимоволі. Він узяв це за питання.

— Тому сім літ я їхав тою самою залізницею, лише що в протилежному напрямі.

Я мовчки слухав, що він говорив.

— Тому сім літ розпрощався я з моїми обома хлопчиками, а жінка поцілувала мене.

Підпер голову в долоні.

— Бувають хвилини, коли людина мусить ґоворити. Колиб ви не сиділи напроти мене, я вийшов би до сіней та виговорився би перед кондуктором.

— Говоріть! — запримітив я ніяково.

Він помовчав хвилинку, заломив руки:

— Так, так, я мав гарну жінку та два такі пузаті хлопчики. Що з ними? Що з ними?

— А ви не діставали листів?

— Ще тому три роки ми листувались, я і жінка. Потім подумав я собі: Навіщо? Мені наскучило писати все те саме. Ви також певно вже нераз чули таке: хтось там двигав у копальні вугля, інший мив тарілки в готелі. Тепер цей має свій власний яхт, а тамтой будує вже собі третю палату. Це все байки. Вугля витягають машинами, тарілки миють машинами. Таких фахів нема. В Америці тепер лиш один фах: голодування.

Як дуже мені жаль було цього бідного чоловіка!

— Щож ви тепер робитимете? — спитав я.

— Ще не знаю. Знаю анґлійську й еспанську мову. Якась робота знайдеться... В найгіршому випадку: голодувати можна й дома. А моя жінка мала вуйка, старого, багатого та скупого. Може він помер.

Потім розповідав, як йому жилося в Америці. Не щастило йому. Все здавалося — пощаститься йому — та химерна доля показала інакше.

— Павлови — говорив він далі — було пять літ, а Ромко ще лежав у колисці. Тепер і він уже великий хлопець, ходить до школи. Тепер я не можу нічого починати. Колиб вони були й у своїй старій хаті — то це їх дуже злякало би. Правда?

— То краще підіждіть до завтра. В білий день людина так не зворушиться.

Ми висіли. Він оглянувся, начеб тут мав бути хтось, що ждав на нього.

— Ходіть зі мною до готелю, — сказав я — повечеряємо разом.

— Спасибі. Кімнати від подвіря є теж у вашому готелі, на четвертому поверсі.

Він усміхнувся з жалем і пішов зі мною.

По вечері ми розійшлися. Заки ми розпрощалися, я сказав:

— Ми ще побачимося, правда?

Вполудне він допитувався за мною та полишив записочку: „Я ще їх не віднайшов".

Як смеркалося, я сидів у сінях і пив чай. Нараз хтось відчинив скоро двері: мій товариш подорожі. Впав на крісло, начеб уже не чув зовсім сили в ногах.

— Пане, я знайшов її! Та як і де!

Я ріжне здогадувався.

— Передполуднем був я в мельдунковому уряді та в нашій колишній хаті. Мене відіслали в інше місце й тут застрягла ціла справа: управитель дому був новий, нічого не знав. Я пішов іще раз до мельдункового уряду — даремне. Я назад до старої хати, щоби дізнатися щось про колишнього управителя дому. Я мало що не збожеволів із неспокою й туги за моєю жінкою. Нарешті в четвертій годині прийшов управитель. Він дав мені нову адресу: Соломяна вулиця, число сім.

— Довго стояв я перед домом, бо в останній хвилині покинула мене відвага. То була вілля, знаєте, зі штахетами. Отже там живе Олена! Розуміється, я мушу перейти через подвіря, потім задніми сходами. Я сперся до штахет, безсилий, а крізь блюзку чув холод штахет. Перед віллею стояло велике авто, а в ньому гордий шофер... Я наче здеревів... Пане, надійшла Олена в шовковому плащі, на шиї ясно-сіра боа з піря. Олена — молода, гарна, рожева. Мене наче грім поразив. Здається мені, що я кликнув її по імені — та мій голос заглушив гуркіт авта. Я натиснув дзвінок у дверях. Вийшов дверник і глянув на мене згори.

— Пустіть мене, пане... Я свояк пані — сказав я та написав моє назвище на клаптику паперу.

— В кімнаті пана директора було повно східних килимів. Велике бюрко поміж двома вікнами. На бюрку, серед ріжних паперів, фотоґрафія: моя жінка з дитинкою, в коротеньких панчішках, на колінах, а біля неї хлопчик. Мої діти. Пан директор товстий, з бокобородами, в окулярах. Я підійшов зовсім близько до нього, так, що лише бюрко було поміж нами.

— Ми — сказав він — сподівалися, що ви, пане, можете ще колись зявитися.

— Я видивився на нього. Мене схопила така лють, у жилах закипіла кров. У повітрі було чути фіялками. Це моя жінка була там перед хвилиною та на прощання поцілувала його. Олені булиб признали розвід зі мною, мотивуючи цим, що ніби я покинув її. І діти булиб признали їй. Мої діти. А він, собака, важиться ще докоряти мені, що я „мусів мати якусь причину, що втікав до Америки". „Знаєте, — сказав він — я хотів би заощадити моїй жінці схвилювання, яке спричинилаб їй стріча з вами!" Олену називає він „моя жінка"! Перед ним лежав довгий ніж до розтинання паперу з кістяною ручкою..

— І ви вбили його!?

Він не відповідав.

Я приступив до нього та потряс його за плечі. — Ви вбили його? — питався я.

Він глупо дивився на мене. — Може маєте коняк? — спитався. І випив рум, який лишився від мого чаю. Потім обернувся до мене й засміявся. Так, він нараз скинув маску, яку вчора був собі наложив. Скінчив цю ролю, яку вчора відгравав. Бог зна чому. І сміявся. — Вбив — сказав він. — Я, що правда, хвилиночку думав над тим. Та знаєте, він мудрий. Держав руку на бравнінґу ввесь час. А не знаєте, де то можна би ще сьогодні вечором виміняти чек?

— Між нами все скінчене. Вже мене більше не побачиш.

— Ну, а тих сто долярів, що я тобі позичив?

— Також їх не побачиш!

— Знаєш, мушу раз так намалюватися, щоб мій наречений не пізнав мене.

— Найліпше зовсім не малюватися і він тоді напевно тебе не пізнає.

Маєр Ґотліб, помічник у залізній торговлі, діставав — на його думку — замалу платню. Тому вважав себе оправданим „узяти" все якесь залізо, яке опісля продавав. Та раз бос приловив Маєра. У суді, запитаний що має на своє оправдання, сказав:

— Лікар сказав мені, що я недокровний та приписав мені вживати залізо.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS TO HONOR POET SHEVCHENKO.

By John Mihal.

A somewhat belated celebration of the birthday anniversary of their great national poet, Taras Shevchenko, will unite the Cleveland Ukrainians tomorrow at the commemorative church services during the morning. In the afternoon a patriotic and cultural program will be presented in the Ukrainian National hall, 2253 W. 14th street.

Both Ukrainian churches of the city, the Greek Catholic church of SS. Peter and Paul, 2280 W. 7th st., and St. Wolodymir's Orthodox church, 2280 W. 11th st., will have special services in honor of the poet. The afternoon program will consist of patriotic speeches and recitations. A special feature will be singing of Shevchenko's poems, set to music by the Ukrainian National chorus, under the direction of Professor Leon Sorochensky.

Shevchenko was born March 9, 1814, in the village of Moryntsi, gubernia of Kiev, as a feudal serf. He did not get his freedom until some time after he had reached manhood, when he was purchased from his master by the combined efforts of several Russian poets, chief among them Vasily Zhukovsky.

Poet of the Peasant.

Due to the condition of his birth he was deeply rooted in the soil of his people, this being clearly mirrored in his works. No one has described with greater vigor and realism the old days of Ukraine. He reproduced faithfully the village traditions handed down by the priests to whom he listened attentively in his youth. His activities, however, were frowned upon by the old Russian government and he was exiled to Siberia for 10 years.

When he died, in 1861, vast public procession at his funeral demonstrated the love his people held for him. He was burried near Kaniv on the banks of the Dnieper, where his grave has been styled as the Mecca of the Ukrainian revolutionists.

(Cleveland News, March 23, 1935).

UKRAINIANS IN DANCE AND SONG DEPICT HISTORY.

Dancers That Carry Back to Middle Ages and Folksongs of Centuries Given in Picturesque Costume at High School Auditorium.

Elaborate Presentation.

Dances that carried back through history to the middle ages when the Ukrainian Kozak Knights occupied their castles along the Dnieper river, folk songs of the rich farm belts and ritualistic and ceremonial dances that had their inception long centuries ago were reproduced on the stage at the high school auditorium last evening by Ukrainian young people.

There were memories of Ukraine itself for some of the older folks in the audience, but for the younger folks who gave the dances and sang the songs, the link was that of novelty in the doing of them and pride as descendants in a new land of vigor and attainment of a people that filled its big part in past centuries of a great areas of Eastern Europe.

The entertainment was a review in folk dances and folk songs of the customs and much of the history of the Ukrainian people and staged as a spectacle in the picturesque costumes that were worn. The elaborate production gave evidence of much preparation and reflected much skill as many of the dances were intricate. Their teaching had been done by Prof. Ivan Zablotsky, of New York City, who for several months has been instructing schools in a series of Pennsylvania towns that included Berwick.

Picturesque Costumes.

The costumes were of linen in picturesque pattern and in the vivid colors of red, orange, green and blue with black. Many were elaborate in handwork and all were done in the cross stitch that goes back centuries into Ukrainian history. Wooden belts, worn by the girls, were of unique pattern and studded with beads. Some of the costumes were made in Europe, and all were of the European pattern. Time means little and there is endless time to work them, was the explanation given by one of the owners of the costumes who commented on the fact that in Ukraine a young man will work for a year and receive possibly $50 and his board.

An orchestra played the airs in accompaniment to many of the songs, while others were entirely vocal. It was explained that some of the dances went back to pagan days of the old Ukrainians, their old rituals having been adopted into religious services that came with the Christian era.

Distinctive Dances.

The characteristic dances of the various sections of Ukraine were given, those distinctive of the Carpathian mountain area, the plains and the highlands. The names given to some of the dances such as "Hayevka" or Easter dance; "Zhuravlee", wedding dance; Zaporozhian war dance, and a score of other dances and songs, and the much heard of Kozak dance with, of course, the Ukrainian national anthem that stirs memories of the past and hope for the future.

A fair audience was at the high school auditorium and the production was one that won tremendous applause on the beauty and skill of the presentation. It was a feat that won for the participants deserved applause.

The instructor in dancing, Professor Zablotsky, appeared in the garland dance of the Scythian Ukrainians. The chorus work was under the direction of Father Skrotsky, the priest at the church.

(Berwick Enterprise, March 9, 1935).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На Народний Дім у Сяноці на Лемківщині.

За стараннням Українського Жіночого Товариства влаштовано дня 10. лютого б. р. танковий баль, з який дохід призначено на закупно Українського Народного Дому при філії товариства „Просвіта" в Сяноці на Лемківщині. До звеличання цього балю згадане товариство запросило до участи всі братства, товариства, сестрицтва і клюби з Елизабет, але, на жаль, не всі запрошені поперли цю важну ціль, бо були такі, що запрошення зігнорували і участи в імпрезі не взяли. Хоч Українське Жіноче Товариство докладало всіх своїх найліпших сил, щоби баль випав якнайкраще, то дохід не був такий, якого сподівалося, бо всього доходу було $60. А такого доходу як на нашу громаду цілком замало.

Українське Жіноче Товариство існує тільки 2 роки, але за такий короткий час свого існування вже другий раз причинилося з жертвою на народні цілі на Лемківщині. В січні 1934 року жертвувало на ту саму ціль зі своєї каси $5, а цього року за старанням цього товариства придбано $60. Це є доказ національної зрілости товариства, що любить усе, що українське. За це належиться йому честь і слава, як теж і тим, що його народню працю розуміють і попирають. Повищу суму $60 віддано до Лемкітського Комітету в Елизабет, Н. Дж., котрий має на руках з першої збірки $33.15, а скоро дозбирає ще $6.85, що зробить повну суму $100 і вишле гроші на призначену ціль на Лемківщину через Обєднання.

Василь Левчик.

Пані: Тепер уже не знаю, чи ти, Марино, збожеволіла, чи я.

— Ясна пані напевно не тримали би божевільної кухарки.

ВОРОЖБА ЗПЕРЕД 200 РОКІВ

У р. р. 1750—1806 жив у шумавських лісах, на пограничу Баварії, чоловік, що його пізніше названо „лісовим пророком". Говорив він про таємну майбутність, зокрема пророкуючи про „велику чистку". Остання малаб настати в наших часах, бо коли його питалися, коли вона настане, він показав на малого хлопця й сказав: „Той хлопець того не доживе, і його діти також ні, але діти їх дітей доживуть того". Пророцтво про „велику чистку" цікаве тому, бо пророцтва про 2 попередні доби („велика доба" й „велика війна") сповнилися.

Ось лісний пророк говорив про попередні доби таке:

Люди будуть у лісах ставляти дороги з заліза, а залізний пес буде в них гавкати (залізниця). Потім прийдуть вози без коней (авта). Люди будуть літати в повітрі, як птахи. Велика війна настане, аж буде в баварськім передгірю поставлена дорога з заліза й залізний пес буде там гавкати (залізниця Кальтенек-Дегендорф, що веде через баварське передгіря, була посвячена 1 серпня 1914 р., а вже на другий день по ній їздили поїзди із змобілізованими вояками). Причиною війни буде мала держава (Сербія), а покінчить ту війну велика держава, що прийде через воду (Америка). Зараз по закінченні війни прийде доба, коли гроші не будуть мати ніякої вартости (відома хвиля повоєнних девальоцій у ріжних державах, а в Німеччині зокрема). За двісті золотих ніхто не зможе купити ані бохонця хліба, а всетаки не наступить голод. Золото буде мати велику ціну, однак буде його так мало що з того мало хто буде мати якусь користь. Люди не будуть взаїмно любитися. Пана Бога возьмуть із кутів світлиць і замкнуть його до скринь. Віра буде така мала, що зміститься під капелюх. Кожний буде мати свою власну голову. Ті, що давніше були малими, нараз стануть великими, а з великих будуть малі (завалення монархії в Росії, Німеччині, Австрії, Туреччині; революції й повстання нових держав). Однак, як тільки жебрак буде сидіти на коні, не дожене його ніякий чорт (це бачимо в большевиків).

Потім прийде „велике чищення" в третій добі. Брат не буде знати брата, а мати не буде знати своїх власних дітей. Зачнеться то в містах найскорше. Людей, що прийдуть із міст на село та скажуть селянам: „Ідіть, а ми будемо орати", селяни затовчуть плугом. У тій добі мужчини будуть убиратися та поводитися так, як жінки, а жінки, як мужчини. Щойно потім настане велика чистка... Знак на небі буде його передзвісником... Однак іще скорше прийде ще один дуже строгий чоловік, і той стягне людям цілковито шкіру з тіла. Одначе він не залишиться довго при кермі. А зо сходу прийдуть також ті з червоними нагайками. Але й то не буде тревати довго. Хто на втечу возьме з собою два бохонці хліба, а стратить один із них, хай не затримується, щоб його піднести! Люди похоронуться, але ніхто не могтиме їм помогти. А хто вночі виступить на високу гору, не побачить широко-далеко ні одного світла, неначе життя на землі вигинуло. Пастир убє свою палицю в землю й скаже: „тут стояло село"... Одначе хто переживе ту велику чистку, той буде говорити „брате" і „сестро" людям, що їх ніколи не бачив. А всюди буде стільки вільної землі, що кожний могтиме виставити собі дім, де буде лише хотіти, а привласнити собі стільки землі, скільки лише захоче.

ПОКЛИК ДО АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Гей же, браття Українці,
Вже настав час і пора,
Щоб у нашім рідним краю
Засіяла нам зоря.

Зоря Волі і Любови
Щоб злучила нас водно,
Бо лиш в злуці і любові
Скинемо важке ярмо.

Таж ми діти України,
Тої Матери сини,
За котру життя давали
Колись діти вітчини.

Щож робити нам в тій хвилі,
Такій важній для всіх нас
Чи проспати, продрімати
У безділлю слушний час?

Чиж ми маем так байдужно
Тут сидіти у той час,
Як там наші браття мужно
Бються з ворогом за нас?

Ні! Хоч годі в ряд ставати,
Бо ми тут в краю чужім,
То хоч жертвами злучімся,
В серці злуку відновім.

Семен Венгер.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (228).

Чи між хитаючимся гиллям дерев чи по землі Тарзан умів розслідити слід звіра чи чоловіка. Але тепер навіть він уже не багато міг собі порадити, коли йому прийшлося шукати сліду літака, що падав повітрям тисячі кроків від нього.

Ні зір, ні нюх, ні слух на багато йому тут не придались. Міг він покладатися тільки на свій змисл напрямку. Перед виходом з долини він убив кількоро звірят та забрав зі собою найбільше соковиті куски. Тепер він виходив з густого ліса.

Першого дня свого пошукування він підняв на вершок найвищого горба, де росли тільки дуже рідкі корчі. Звідси він обшукував своїми бистрими очима пустий краєвид, що розпростерся довкола нього. Він бачив перед собою глибоку балку, подібну до тої, яку він уже раз переходив. Два дні шукав він сліду літака.

Він не бачив нічого, що могло йому помогти його знайти. Вн перейшов одну балку та обійшов її довкола. Він сховав куски своїх припасів у ріжних місцях, обкладаючи їх камінням. Деколи він задержувався та кричав голосно, наслухуючи, чи не відповідає йому хтось. Одначе всюди панувала глибока мовчанка.